

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
NÁRODOHOSPODÁRSKA FAKULTA

Evidenčné číslo: 101003/B/2016/36069191763515652

VPLYV MALÝCH A STREDNÝCH PODNIKOV NA
EKONOMIKU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Bakalárska práca

2016

Viera Kováčiková

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
NÁRODOHOSPODÁRSKA FAKULTA

VPLYV MALÝCH A STREDNÝCH PODNIKOV NA
EKONOMIKU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Bakalárska práca

Študijný program: Národné hospodárstvo

Študijný odbor: Národné hospodárstvo

Školiace pracovisko: Katedra hospodárskej politiky

Vedúci záverečnej práce: Ing. Roman Chandoga, PhD.

Bratislava 2016

Viera Kováčiková

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že záverečnú prácu som vypracovala samostatne a že som uviedla všetku použitú literatúru.

Dátum:

.....

(podpis študenta)

Pod'akovanie

Touto cestou by som sa rada pod'akovala vedúcemu záverečnej práce, Ing. Romanovi Chandogovi, PhD., za odbornú pomoc a usmernenie pri písaní mojej bakalárskej práce, za cenné rady a informácie. V neposlednom rade by som sa mu chcela pod'akovať za jeho ochotu.

ABSTRAKT

KOVÁČIKOVÁ, Viera: *Vplyv malých a stredných podnikov na ekonomiku Slovenskej republiky*. – Ekonomická univerzita v Bratislave. Národohospodárska fakulta, Katedra hospodárskej politiky. – Vedúci záverečnej práce: Ing. Roman Chandoga, PhD. – Bratislava: NHF EU, 2016, 38 s.

Cieľom záverečnej práce je zistiť vplyv a postavenie malých a stredných podnikov v podmienkach slovenskej ekonomiky. Práca je rozdelená do 5 kapitol, ktoré spolu obsahujú 8 tabuliek a 7 grafov. Prvá kapitola sa zameriava na súčasné postavenie malých a stredných podnikov doma i v zahraničí. Rovnako sa venujeme ich charakteristike a bariéram ich ďalšieho rastu. V druhej časti špecifikujeme ciele práce. Nasledujúca časť predstavuje metodológiu. V štvrtej časti predstavujeme výsledky práce. Vyhodnocujeme príspevok malých a stredných podnikov na zamestnanosť, pridanú hodnotu, export, import a jednotlivé odvetvia ekonomiky. Záverečná časť, diskusia, hodnotí a analyzuje výsledky. Analýza zisťuje významný prínos malých a stredných podnikov na ekonomiku Slovenskej republiky.

Kľúčové slová: Mikropodnik. Živnostník. Malý podnik. Stredný podnik. Ekonomika. Slovenská republika.

ABSTRACT

KOVÁČIKOVÁ, Viera: *The influence of small and medium-sized enterprises on economics in Slovak republic* – The University of Economics in Bratislava. The Faculty of National Economy: Department of the economic policy – Advisor: Ing. Roman Chandoga, PhD. – Bratislava: NHF EU, 2016, 38s.

This thesis aims to investigate the position and impact of small and medium-sized enterprises on Slovak economy. The thesis is divided into 5 sections comprising 8 tables and 7 graphs. The first chapter focuses on current issues related to the topic, both domestically and abroad. We define specifics of SME and barriers of their further development. In the second part, we describe main goals of the thesis. The following part outlines methodology and methods applied. The results are summarized in the forth section. We explore the contribution of SMEs to employment, added value, export, import, and industry. The final part evaluates the results. The thesis concludes significant impact of SMEs on economics in Slovak republic.

Key words: Micro-company. Self-employed. Small business. Medium-sized business. Economics. Slovak republic.

Obsah

Úvod	9
1. Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí	10
1.1 Malé a stredné podnikanie.....	10
1.2 Kritériá vymedzenia malých a stredných podnikov	11
1.3 Postavenie a význam MSP	12
1.4 Problémy a bariéry rozvoja MSP.....	15
1.4.1 Endogénne problémy	16
1.4.2 Exogénne problémy	19
2 Cieľ práce.....	20
3 Metodika práce a metódy skúmania.....	21
4 Výsledky práce.....	22
4.1 Charakteristika vývoja výkonnosti Slovenskej republiky	22
4.2 Počet podnikov v SR	23
4.3 Podiel MSP na pridanej hodnote	25
4.4 Podiel MSP na zamestnanosti	26
4.5 Postavenie MSP vo vybraných odvetviach SR.....	27
4.5.1 Priemysel	28
4.5.2 Stavebníctvo.....	28
4.5.3 Obchod	29
4.5.4 Doprava	30
4.6 Podiel MSP na exporte a importe	31
5 Diskusia.....	35
Záver.....	36
Bibliografické odkazy	37

Úvod

Silná stredná vrstva obyvateľstva každého štátu, nielen v Slovenskej republike, zabezpečuje stabilitu národnej ekonomiky. Pre túto vrstvu sú najtypickejší malí a strední podnikatelia a živnostníci. Už len z tohto dôvodu sú pre krajinu nesmierne dôležití a štát im venuje svoju pozornosť. Kvôli globalizácii sa neustále prehlbujú rozdiely medzi bohatými a chudobnými či krajinami, či občanmi. Tieto nerovnosti je potrebné eliminovať, resp. zmierňovať. Jeden zo spôsobov eliminácie je podpora rozvoja a rastu malých a stredných podnikov (ďalej ako MSP). Tieto podniky posilňujú národný regionálny rozvoj a konkurencieschopnosť jednotlivých regiónov. Zároveň sa vedľa lepšie prispôbovať zmenám na trhu a sústreďujú sa výrobou špeciálne na potreby zákazníkov. Preto je nutné, aby štát neustále hľadal spôsoby na ich rozvoj.

Ich význam a dôležitosť dosvedčuje aj Európska únia, ktorá vytvorila iniciatívu s názvom Small Business Act, ktorá sa zameriava na podporu a rozvoj malých stredných podnikov. Európska komisia ich každoročne vyhodnocuje a poskytuje nástroje a opatrenia na zlepšenie ich výkonu či životnosti.

Toto všetko sú dôvody, prečo sme sa rozhodli spracovať danú tému. Bez malých a stredných podnikov začne upadať stredná vrstva obyvateľstva, bohatí budú stále bohatší, no na úkor väčšieho množstva chudobných obyvateľov.

1. Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí

Základom stabilnej ekonomiky je, aby v spoločnosti pôsobila silná stredná vrstva obyvateľstva. Jej najdôležitejšími predstaviteľmi sú živnostníci, malí a strední podnikatelia. Na Slovensku, i v celej Európskej únii tvoria malé a stredné podniky až 99 % všetkých podnikov.

1.1 Malé a stredné podnikanie

Veber a Srpová (2008, s. 16) definujú vo svojej publikácii podnikanie z viacerých hľadísk. Konštatujú, že z poňatia ekonomického je podnikanie zapojením ekonomických zdrojov a iných aktivít tak, aby sa zvýšila ich pôvodná hodnota. Je to dynamický proces vytvárania pridanej hodnoty. Z poňatia psychologického predstavuje podnikanie činnosť, ktorá je motivovaná potrebou niečo dosiahnuť, získať alebo si niečo splniť. Čiže z tohto hľadiska je to prostriedok na sebarealizáciu, postavenie sa na vlastné nohy a zbavenia sa závislosti. Zo sociologického hľadiska je vytváraním blahobytu pre všetkých zainteresovaných, hľadaním dokonalejšieho využitia výrobných faktorov a vytváraním nových pracovných príležitostí.

Obchodný zákonník č. 513/1991 Zb. v znení neskorších predpisov v zmysle § 2 vymedzuje podnikanie ako *„sústavnú činnosť vykonávanú samostatne podnikateľom vo vlastnom mene a na vlastnú zodpovednosť za účelom dosiahnutia zisku.“*

Podľa rovnakého zákona si definujeme podnikateľa, ktorým je *„osoba zapísaná v obchodnom registri, osoba, ktorá podniká na základe živnostenského oprávnenia, osoba, ktorá podniká na základe iného než živnostenského oprávnenia podľa osobitých predpisov alebo je to fyzická osoba, ktorá vykonáva poľnohospodársku výrobu a je zapísaná do evidencie podľa osobitného predpisu.“*

Ježková a Ježek (2011, s. 15) uvádzajú, že Cunningham a Lischeron charakterizujú podnikateľov ako osoby, ktoré profitujú na základe iniciatívy a riskovania.

Európske spoločenstvo vyhlásilo v roku 2005 novú definíciu malých a stredných podnikov, ktorá má slúžiť na všeobecnú orientáciu podnikateľov: *„Kategóriu mikro, malých a stredných podnikov tvoria podniky, ktoré zamestnávajú menej ako 250 osôb a ktorých ročný obrat nepresahuje 50 miliónov eur a/alebo celková ročná bilančná suma neprevyšuje 43 miliónov eur.“* Verheugen (2005) tvrdí, že mikro, malé a stredné podniky sú hnacou silou celého európskeho hospodárstva. Vytvárajú podnikateľského ducha a inováciu v Európskej únii (ďalej ako EÚ) a najmä sú základným zdrojom pracovných príležitostí. Z týchto dôvodov označuje MSP ako rozhodujúcu podporu konkurencieschopnosti a zamestnanosti. Práve tento

fakt prispel k podnetu vytvoriť z ich strany novú definíciu, aby skvalitnili podnikateľské prostredie MSP a cieľom príručky je podpora podnikania, investícií a rastu (*Nová definícia MSP*, 2006).

Marková (2003, s. 19) uvádza, že „malý a stredný podnik je samostatná ekonomická a právna jednotka podnikajúca na základe príslušných noriem s obmedzeným počtom pracovníkov (do 250), relatívne nízkym obratom a kapitálom, ktorá nemá dominantné postavenie na trhu, nachádza sa v rukách jedného alebo pár podnikateľov, má pomerne jednoduchú organizačnú štruktúru, využíva prevažne lokálne a regionálne ľudské a surovinové zdroje, vlastné zdroje financovania, prípadne finančné zdroje bánk a podporných finančných inštitúcií, nie verejné zdroje financovania.“

1.2 Kritériá vymedzenia malých a stredných podnikov

Na podniky a ich typológiu sa môžeme pozeráť z rôznych hľadísk. Pokiaľ ich chceme vymedziť na malé, stredné či veľké, príslušné kritérium je množstvo ich zamestnancov. Rozdelenie podnikov podľa veľkosti si ukážeme v nasledujúcej tabuľke č.1.

Tabuľka 1 Rozdelenie podnikov podľa veľkosti

Druh podniku	Počet zamestnancov	Ročná bilančná suma v mil. EUR	Ročný obrat v mil. EUR
Mikropodnik	1 – 9	≤ 2	≤ 2
Malý podnik	10 – 49	≤ 10	≤ 10
Stredný podnik	50 – 249	≤ 43	≤ 50

Zdroj: *Nová definícia malých a stredných podnikov : Užívateľská príručka a modelové vyhlásenie*. 2006.

V tejto tabuľke nie sú zaznamenaní samozamestnávatelia, ktorých definuje Európska komisia ako podnikateľov, ktorí nemajú žiadnych zamestnancov. Samozamestnávatelia sa však v štatistikách započítavajú medzi malé a stredné podniky. Je však dôležité poznamenať, že podnik si môže vybrať či bude dodržiavať hraničné hodnoty pre bilančnú sumu alebo pre ročný obrat. Hraničná hodnota pre počet zamestnancov je striktná pre všetkých. Z tohto vyplýva, že na vymedzenie veľkosti podnikov slúžia čisto kvantitatívne kritériá.

Malé a stredné podnikanie má množstvo svojich silných stránok. Majú vysokú inovačnú kreativitu – hoci ide o inovácie nižšieho stupňa, sú schopné pružne reagovať na zmeny na trhu. Zároveň vytvárajú nové pracovné príležitosti a vďaka flexibilitě dokážu

prijímať podnikateľské rozhodnutia oveľa rýchlejšie ako veľké podniky. Naopak, veľkou nevýhodou MSP sú obmedzené finančné zdroje kvôli nižšej kapitálovej sile a tým pádom nemajú dostatok finančných prostriedkov na propagáciu či reklamu a zároveň ani na zamestnávanie odborníkov. V týchto podnikoch majú zamestnanci zväčša horšie pracovné podmienky v porovnaní s veľkými spoločnosťami a súčasne vyššiu intenzitu práce (Sobeková-Majková, 2011).

1.3 Postavenie a význam MSP

Malé a stredné podniky sú v rámci rozvinutých ekonomík považované za najpružnejšiu, najprogresívnejšiu a teda za jednu z najdôležitejších súčastí ekonomiky. Z tohto dôvodu venujú krajiny nielen v Slovenskej republike, aj v celej Európskej únii veľkú pozornosť a sústavne prijímajú rôzne opatrenia na jej rozvoj. Podpora MSP sa stala dôležitou súčasťou celkovej hospodárskej stratégie ekonomicky vyspelých krajín. Po ropnom šoku na konci šesťdesiatych rokov a hospodárskej kríze v sedemdesiatych rokoch sa ukázalo, že MSP majú väčšiu pružnosť v podnikaní ako veľké podniky. To umožňuje MSP rýchlejšie prekonať následky recesií a kríz a zabezpečiť nevyhnutné štrukturálne zmeny. Zároveň dopĺňajú činnosť veľkých podnikov. MSP sa považujú za dôležitý prvok revitalizujúcej sa ekonomiky práve kvôli svojej adaptabilite a flexibilitě k novým podmienkam na trhu. (Gregová, 2007). Úlohy malých a stredných podnikov rozdeľuje (Gregová, 2007) z troch hľadísk. Z hľadiska sociálneho, ekonomického a politického významu.

Sociálny význam

Z hľadiska sociálneho významu ide o formovanie stredného stavu, a teda širokej vrstvy vlastníkov so svojim životným štýlom. Malé a stredné podniky podporujú vznik strednej vrstvy obyvateľstva, ktorá je hybnou silou ekonomiky a zárukou politickej stability. V transformujúcej sa ekonomike môže stredná vrstva obyvateľstva stabilizovať život v spoločnosti len v tom prípade, ak jej predstavitelia budú spokojní so svojim postavením, štátnym zriadením. Tieto podmienky však v mnohých ekonomikách krajín chýbajú a potom potenciálni predstavitelia strednej vrstvy môžu odchádzať do zahraničia alebo iniciovať vážne spoločenské alebo sociálne otrasy. V sociálnom význame spĺňajú MSP ešte zamestnaneckú funkciu a funkciu prerozdelenia. Pri zamestnaneckej funkcii máme na mysli schopnosť udržiavania existujúcich pracovných miest a vytváranie nových pracovných príležitostí. Táto funkcia ovplyvňuje celkovú zamestnanosť v krajine. Čo sa týka prerozdelenia funkcie, tak

tá vyrovnáva príjmové rozdiely medzi bohatými a chudobnými občanmi v krajine a znižuje sociálne napätie v spoločnosti.

Ekonomický význam

Ekonomický význam MSP predstavuje viacero funkcií. Ide o konjunkturálnu funkciu, subdodávateľskú funkciu, inovačno-technickú funkciu, funkciu exportnej aktivity, formovanie konkurenčných vzťahov a nakoniec ide aj o regionálno-ponukovú funkciu. V konjunkturálnej funkcii hovoríme o adaptabilite a flexibilitate MSP, pretože tieto podniky sú schopné oveľa rýchlejšie reagovať na nepretržité meniace sa potreby spoločnosti a na individuálnych zákazníkov. Zároveň MSP využívajú obmedzené lokálne zdroje, ktoré nie sú pre veľké spoločnosti častokrát prítiažlivé. Pri subdodávateľskej funkcii máme na mysli to, že MSP sú poskytovateľmi služieb, dodávateľmi polovýrobkov a hotových výrobkov. Zároveň patria aj medzi producentov tovarov. Veľkým podnikom umožňujú kompletovať a rozširovať výrobný sortiment bez rozsiahlych výdavkov. Inovačno-technická funkcia sa prejavuje v rozpracovaní a zavedení rôznych technologických, technických a organizačných novín. Tieto novinky urýchľujú rozvoj vedecko-technického pokroku, ktorý je významným faktorom pri hospodárskom raste ekonomiky. Exportnou aktivitou máme na mysli priamu alebo nepriamu účasť MSP na vývoze tovarov a služieb z krajiny. Formovanie konkurenčných vzťahov prispieva k zachovaniu konkurenčného prostredia. Prejavuje sa to aj v kopírovaní produktov známych firiem malými a strednými podnikmi, ktoré potom svoje produkty predávajú za nižšie ceny. Takto sa stávajú kopírujúce spoločnosti ich konkurentmi a sú schopné ich vytesniť z časti trhu. Regionálno-ponuková funkcia využíva na výrobu svojich tovarov miestne zdroje surovín. Takto sa približujú a prispôsobujú spotrebiteľovi, čo im umožňuje dokonalejšie uspokojiť ich potreby. V menej osídlených regiónoch zabezpečujú zásobovanie a umožňujú uspokojovať potreby menej mobilných vrstiev obyvateľstva.

Politický význam

Z politického významu hovoríme o aktívnom vplyve MSP na politickú stabilitu v spoločnosti a o znížení sociálnej diferenciácie. Pri aktívnom vplyve na politickú stabilitu máme na mysli to, že malé a stredné podniky a ich majitelia sú najpočetnejšou vrstvou v spoločnosti mnohých krajín. Sami si formujú svoje politické názory a môžu sa stať objektom „boja“ politických síl za hlasy voličov. Zároveň tým, že malé a stredné podniky tvoria základňu pre formovanie strednej vrstvy obyvateľstva sú zárukou stability demokratickej spoločnosti. Preto oslabujú tendencie čoraz väčšej sociálnej diferenciácie.

(Veber-Srpová, 2008) na rozdiel od Gregovej rozdeľujú význam malých a stredných podnikov na prínosy spoločenské a ekonomické.

Spoločenské prínosy

Spoločenské prínosy MSP spočívajú v tom, že tento druh podnikania garantuje najbežnejšie slobody. Dáva šancu k slobodnému uplatneniu občanov resp. podnikateľov a takisto k samostatnej realizácii ľudí v produktívnom procese. V týchto spoločnostiach sa učia ľudia zodpovednosti a zároveň prežiť, pretože akýkoľvek omyl pre nich znamená pád a vlastnú stratu. Malý či stredný podnik nemá kam uniknúť a dôsledky neúspechu nesie osobne. Zároveň nie je typické, aby boli MSP vlastnené zahraničnými subjektmi. To znamená, že reprezentujú miestny kapitál, miestne vlastnícke pomery. Efekty z podnikania ostávajú v danom regióne, prípadne štátu. Klasická cesta, ako sa dá ekonomicky rýchlo oživiť región, vedie cez podporu rozvoja malých a stredných spoločností v danej oblasti. MSP sú oveľa tesnejšie zviazané s daným regiónom ako veľké korporácie. Podnikateľ v regióne zvyčajne býva. Okrem toho, že poskytuje danému regiónu zamestnanosť a ekonomické prínosy, nie je výnimočné ani to, že sa stáva sponzorom rôznych charitatívnych a iných akcií. Nemôžeme však zabudnúť ani na skutočnosť, že vo vzťahu k danému prostrediu sú podnikatelia v takýchto podnikoch oveľa menej anonymní. Okolie ich pozná a tak sú ich činy pod verejnou kontrolou. Zároveň mnohé malé prevádzky ako napríklad kaviarne či drobné obchodíky, dotvárajú urbanizáciu obcí, oživujú priestor, obnovujú a udržiavajú historickú architektúru. Obzvlášť v historických centrách miest sa doslova prezentuje malý podnikateľský stav. Podľa ich výstavby a upravenosti môžeme posudzovať úroveň rozvoja malých a stredných podnikov.

Ekonomické prínosy

Pod ekonomickými prínosmi myslia (Veber-Srpová, 2008) fakt, že MSP predstavujú protipól monopolom. S prehlbujúcimi sa globalizačnými tendenciami, kedy dochádza k nástupu multinárodných korporácií a reťazcov, pôsobia MSP proti posilňovaniu monopolných tendencií. Na jednej strane sú monopoly vytlačané z trhu a na strane druhej si nachádzajú stále nové odvetvia, v ktorých sa rozvíjajú. MSP sa snažia hľadať čo najlepšie uplatnenie na lokálnom trhu a zároveň sú nositeľmi veľkého počtu malých inovácií. Zároveň sa MSP môžu angažovať v takých častiach trhu, ktoré pre veľké podniky nie sú lákavé. Okrem tohto prínosu sa MSP veľmi blízko približujú ku koncepcii LEAN. Tento výraz slúži v manažmente k označovaniu snahy o úspory cestou „zoštíhľovania“. Činnosti MSP by mali byť menej náročné na energie a suroviny. Okrem toho je aj administratíva týchto podnikov menej rozsiahlejšia ako u veľkých podnikov alebo je zabezpečovaná externe. Tieto skutočnosti dovoľujú MSP dosahovať konkurenčných cien aj pri výrobe v menšom množstve, kedy nie je možné získať úspory z rozsahu. Zároveň môžu oveľa efektívnejšie a plynulejšie

reagovať na požiadavky zákazníkov a kapitálová náročnosť na jedno pracovné miesto je častokrát oveľa nižšia.

Na nasledujúcej tabuľke č.2 si prehľadne ukážeme prednosti a nedostatky malých a stredných podnikov.

Tabuľka 2 Prednosti a nedostatky MSP

Prednosti	Nedostatky
1. Pružná výrobná štruktúra zabezpečujúca rýchlu reakciu na zmenu konjunktúry trhu. 2. Vysoká miera nezávislosti. 3. Relatívne nízke náklady na administratívu. 4. Úzka špecializácia umožňujúca optimálnu adaptáciu k požiadavkám trhu. 5. Možnosť jednotlivca realizovať svoje nápady a idey. Prejaviť svoje schopnosti. 6. Možnosť založenia podniku pri dostatočne nízkych investíciách. 7. Orientácia na regionálne trhy. Využívanie miestnych zdrojov surovín. 8. Vysoká miera slobody pri prijatí rozhodnutia. 9. Operatívna reakcia na dopyt spotrebiteľa. Kreativita v ponuke. 10. Vyššia rýchlosť obratu zdrojov.	1. Malý podiel osvojenia trhu. 2. Vysoká miera rizikovosti. Nestabilné postavenie na trhu. 3. Nízka technická úroveň výrobného procesu. 4. Nedostatok vlastného kapitálu na zavedenie hromadnej výroby a realizáciu väčších projektov. 5. Nízka kompetencia a profesionalizmus na vedúcich pozíciách. 6. Nedostatok potrebného informačného zabezpečenia. 7. Ťažkosti pri získavaní dodatočných finančných prostriedkov. 8. Vysoká intenzita práce.

Zdroj: *Malé a stredné podniky v podmienkach transformujúcich sa ekonomík SR a RF. 2007*

1.4 Problémy a bariéry rozvoja MSP

Etablovaniu nových, či rastu a zvyšovaní výkonnosti už existujúcich podnikov, napomáha aj odstraňovanie bariér, ktoré bránia ich expanzii a neumožňujú im, aby sa stali hnacím motorom ekonomiky. (Marková, 1998).

Jeck (2014) vyzdvihuje tzv. mäkké ukazovatele, môžeme ich nazvať aj subjektívne či psychologické, na základe ktorých identifikuje kvalitu podnikateľského prostredia, je schopný podľa nich zaradiť názory na podnikanie, jeho vnímanie a obavy z podnikania. Hovorí o nedostatočnej podnikateľskej mentalite, slabej schopnosti a ochoty podstupovať rizikové situácie alebo o malej iniciatíve a schopnosti vyrovnávať sa so zlyhaním ako súčasť národnej kultúry. Na zisťovanie túžby ochoty riskovať bol v Európskej únii zameraný v roku 2012 Flash Eurobarometer. Podľa tohto zisťovania zistili, že na Slovensku preferuje zamestnanie 61% a samozamestnávanie 33% respondentov, čo je mierny podpriemer

Európskej únie. Najväčšou prekážkou, ktorá bráni samozamestnávaniu je nedostatok kapitálu, resp. finančných zdrojov na rozbehnutie podnikania. Zároveň uviedli, že Slovákov najviac znepokojuje nepravidelný resp. negarantovaný príjem ako riziko straty domova.

Okrem týchto psychologických faktorov Jeck (2014) uvádza vplyv vládnej politiky na podnikanie v oblasti zakladania podnikov a zdaňovania a konštatuje, že založenie podniku na Slovensku si vyžaduje vyšší počet procedúr aj dní na registráciu. Zároveň zakladanie kapitálových spoločností sťažuje aj vysoké základné imanie. Čo sa týka zdaňovania, výška daní patrí medzi najväčšie prekážky v podnikateľskom prostredí.

Marková (1998) tieto ukazovatele nevyvracia, ale zaoberá sa nimi detailnejšie. MSP sú svojím výrobným zameraním, odbytom, ale aj nákupom niektorých druhov materiálov, surovín či energií prepojené na veľké podniky. Táto ekonomická prepojenosť spôsobuje prenášanie problémov veľkých spoločností do ekonomiky. Veľké firmy v Slovenskej republike zápasia s problémom nevhodnej štruktúry svojej činnosti, ktorá sa prejavuje nízkou konkurencieschopnosťou na zahraničných trhoch. Z tohto dôvodu a zároveň aj z poklesu kúpyschopnosti domácich odberateľov, sa stavajú ekonomicky nízko výkonnými podnikmi. Potom môže nastať stav, že problémy veľkých firiem ako napríklad umŕtvené peňažné toky sú prenášané na MSP, ktoré kooperujú s veľkými spoločnosťami. Aj tento vznikajúci synergický efekt môže dopomôcť ku kríze alebo dokonca ku krachu malých a stredných podnikov.

Problémy, ktoré sú zároveň aj brzdou rozvoja MSP môžeme rozdeliť na endogénne a exogénne problémy, ktoré si bližšie rozoberieme v nasledujúcich podkapitolách. Toto rozdelenie však nie je striktné a niektoré kategórie sa môžu prelínať a spadať do oboch kategórií (Marková, 1998).

1.4.1 Endogénne problémy

Tieto bariéry rastu vychádzajú zo samotnej podstaty podnikateľského subjektu. Odstraňovanie vnútorných problémov je v rukách najmä samostatných podnikateľských jednotiek, prípadne inštitúcií, ktoré sú zamerané na podporu ich rozvoja.

Absencia stratégie rozvoja podniku

Ekonomická realita potvrdzuje, že mnohým podnikateľom, ktorí riadia malý či stredný podnik chýba stratégia výroby, poskytovania služieb, odbytu a predaja. Podceňujú prieskum trhu, z ktorého by mohli čerpať informácie o potenciálnych zákazníkoch no aj o svojich

konkurentoch. Namiesto plánovitého a strategického riadenia ich činnosti prevažuje skôr intuitívne a operatívne rozhodovanie bez uvažovania o negatívnych následkoch týchto rozhodnutí na ich ekonomickú situáciu v podniku. Ďalším problémom je aj podceňovanie alebo dokonca nerealizovanie analýzy silných a slabých stránok podniku, ako aj analýzy ich príležitostí a ohrození na trhu s ohľadom na ostatné spoločnosti v ich odbore podnikania. Pričom práve SWOT analýza by mala byť účinnou pomôckou na ďalší rozvoj a barometrom perspektívneho smerovania podniku.

Absencia strategického pohľadu na rozvoj firmy spôsobuje, že väčšina podnikov nemá spracovanú koncepciu vývoja svojich produktov, náhradu starých a neperspektívnych produktov novými produktmi. Zároveň chýba diverzifikácia rizík existujúcej činnosti v prípade ohrozenia zo strany domácej a zahraničnej konkurencie. Tieto fakty prispievajú k tomu, že podniky len pasívne reagujú na vzniknuté situácie a nevedia sa prichádzajúcim zmenám v predstihu aktívne prispôbiť.

Nedostatok manažérskych schopností a vedomostí

Nízka miera podnikateľskej etiky, nedostatok skúseností podnikov s organizovaním, vedením kolektívu, výberom pracovníkov, ovládaním strategického rozhodovania, vytváraním podnikateľskej kultúry či komunikovania so zahraničnými partnermi sa vždy prejaví negatívne. U mnohých podnikateľov absentujú právne či ekonomické vedomosti a schopnosti predvídať, získať, spracovávať a využívať informácie, ale aj hľadať vhodné finančné zdroje. Zároveň veľké problémy v chode prevádzky spôsobuje aj neznalosť základných ekonomických kategórií, ako napríklad časové rozlišovanie vzniku ekonomických a účtovných operácií alebo rozdiel medzi ziskom a peňažnými tokmi (Marková, 1998).

Je pochopiteľné a akceptovateľné, že nie všetci podnikatelia musia mať dostatok všetkých potrebných vedomostí. Často sa však stáva, že podnikatelia podceňujú možnosti získavania kvalifikovaných informácií od odborníkov, poradenských centier či konzultačných firiem za poplatok. Napriek tomu, že pre mnohé podniky sú tieto služby cenovo náročné, náklady na služby sú nižšie v porovnaní s platbami rôznych pokút za porušovanie predpisov, ktorých sa potom mnohí nevedomky dopúšťajú. Zároveň sa právne normy často menia a je ťažké neustále sledovať zmeny pre podniky, ako právnych laikov.

Nedostatok kapitálu

Nedostatok kapitálu na zabezpečenie potrebného vybavenia podniku strojovými, stavebnými a inými investíciami spôsobuje zaostávanie MSP vo vybavenosti špičkovými

technológiami a technikami a tým pádom aj nižšiu schopnosť konkurovať na domácich či zahraničných trhoch. Môže byť spôsobený nedostatkom vlastných vkladov do podnikania ako aj nedostupnosťou cudzích zdrojov. MSP nemajú takú možnosť využitia množstva cudzích finančných zdrojov ako veľké stabilné podniky, pretože nie sú schopné ručiť za ich dlhodobú návratnosť. Preto v tomto druhu podnikania absentuje vydávanie obligácií a upisovanie akcií. Takisto je problematické aj využívanie úverov a to najmä kvôli vysokým úrokovým sadzbám a nemožnosti ručenia potrebným hnutelným či nehnuteľným majetkom (Marková, 1998).

Nereálne predstavy

Na jednej strane hovoríme o nereálnych predstavách pri výške potrebných investičných vkladov do rozvoja činnosti podniku a na strane druhej ide o nereálne predstavy pri výške predpokladaných prínosov z investovaných prostriedkov či vo forme zisku alebo odpisov. Tieto predstavy vedú k podkapitalizovaniu investičných projektov, k predĺženiu investičnej výstavby a k ohrozeniu návratnosti vložených finančných prostriedkov. Podhodnotenie prevádzkových nákladov a nadhodnotenie prevádzkových výnosov vytvára záporné peňažné prúdy, ktoré sú mnohokrát potrebné aj na splácanie požičaného kapitálu.

Častým problémom podnikov je nedostatok finančných prostriedkov, ktorými by boli schopní kryť všetky svoje záväzky, najmä krátkodobé. A práve táto potreba denne si zabezpečovať pravidelný prísun peňažných prostriedkov na bežný chod podniku vedie podnikateľov k operatívnejmu riadeniu a odvádza ich pozornosť od perspektívneho riešenia úloh.

Nedostatočne využívané kapacity

Nedostatok informácií o potenciálnych zákazníkoch a konkurencii resp. ich podcenenie vedie k tomu, že podnikatelia predimenzujú kapacitu výroby či služieb, čo spôsobí nedostatočné využívanie naprojektovanej kapacity. Ďalším dôvodom nevyužívania kapacít je ponuka neatraktívnych a zastaraných produktov či služieb, o ktoré nie je na trhu záujem alebo je nedostatočná reklama. Ekonomickým výsledkom je rast nákladov na jednotku produkcie a v konečnom dôsledku nevyužívanie fixných nákladov v plnom rozsahu.

1.4.2 Exogénne problémy

Bariéry rozvoja MSP vytvárajú aj nedostatočne alebo protichodne fungujúce nástroje, ktoré paradoxne vytvoril štát so zámerom ich podporiť. Preto sa o odstraňovanie vonkajších problémov stará štát a tie inštitúcie, ktoré koordinujú činnosť MSP. V nasledujúcich podkapitolách si exogénne problémy rozoberieme bližšie.

Daňové a sociálne zaťaženie

Daňové zaťaženie spôsobuje zníženie disponibilných zdrojov, ktoré by mohli podniky využiť na investičný rozvoj. Okrem toho, sa k plneniu daňových povinností pričleňujú aj sociálne povinnosti. Tie vynucujú potrebu zabezpečenia momentálne disponibilných peňažných prostriedkov. Tieto prostriedky sú potrebné na úhradu priamych a nepriamych daní, cla, ale aj odvodov do zdravotnej poisťovne, sociálnej poisťovne a fondu zamestnanosti. Toto mnohokrát pre podniky spôsobuje problémy, ktoré si potom musia brať krátkodobé úvery. V prípade preúverovania podnikov je potom malá šanca pre podniky získať prekleňovací úver. Preto v tom prípade podniky používajú na splátky daní a odvodov finančné prostriedky určené pre zamestnancov na výplatu miezd a odvody na zabezpečenie nezamestnaných. Následne sa to prejavuje v znižovaní príjmov poisťovní a fondu zamestnanosti.

Získavanie úverových zdrojov

Vzhľadom na nedostatok vlastných finančných prostriedkov sú malé a stredné podniky nútené využívať úverové zdroje. Problémom však je diskriminačná politika komerčných bánk voči týmto podnikom v porovnaní s podnikmi veľkými. Pretože za tie sa môže zaručiť aj štát.

Je zrejmé, že tieto endogénne ani exogénne problémy sa nedajú vyriešiť operatívne a tieto dlhotrvajúce problémy budú pretrvávať. Preto je z perspektívneho hľadiska potrebné, aby sa podnikateľská sféra a štát zaoberali strategickými zmenami, ktoré v dlhodobom rámci zabezpečenia prosperity a rast MSP, pretože od rastu a prosperity tejto sféry sa nesmierne odráža celková výkonnosť našej ekonomiky.

2 Cieľ práce

Malé a stredné podniky predstavujú veľmi veľký prínos pre celú národnú ekonomiku Slovenskej republiky. Tvoria veľký podiel na zamestnanosti, pridanej hodnote, na celkovom počte podnikov v krajine a aj v mnohých ďalších indikátoroch. Poskytuje rozvoj a konkurencieschopnosť regiónov v nich pôsobiacich.

Cieľom našej bakalárskej práce je ukázať a priblížiť postavenie malých a stredných podnikov v podmienkach Slovenskej republiky a kvantitatívne zhodnotiť ich prínos pre našu krajinu. Práca sa zameriava na zhodnotenie pozície malých a stredných podnikov v národnej ekonomike Slovenska. Ťažisko práce spočíva v zistení ich pozície v rámci všetkých druhov podnikov a vymedzenie jej dôležitosti a nenahraditeľnosti.

Prvá kapitola je zameraná na vymedzenie a charakteristiku malých a stredných podnikov, definujeme si kritériá ich rozdelenia podľa veľkosti. Následne si uvedieme význam, postavenie a funkcie MSP v Slovenskej republike. V poslednej časti tejto kapitoly poukazujeme na bariéry rozvoja MSP.

V analytickej časti je práca zameraná na určenie pomeru MSP k celkovému počtu podnikov na Slovensku, ich podiel na celkovej zamestnanosti, na celkovej pridanej hodnote. Ďalej si určíme najvýznamnejšie odvetvia v SR a na tých si kvantitatívne vymedzíme ich podiel v rozdelení podnikov na ich veľkostné skupiny. Následne si rozoberieme ich podiel na vývoze a dovoze do krajiny. Zároveň si ukážeme ako sa všetky veličiny vyvíjali v čase od roku 2010 do roku 2014. Všetky tieto indikátory nám pomáhajú pri určení nášho konečného cieľa a to vymedzenie vplyvu ich významnosti na ekonomiku Slovenskej republiky.

3 Metodika práce a metody skúmania

Bakalárska práca je rozdelená na päť častí. V prvej časti, ktorá je zameraná na súčasný stav riešenia problematiky doma a v zahraničí sme využili najmä knižné a internetové zdroje, ktoré sa venujú našej problematike. Pre získanie prehľadu bolo nutné, aby sme si prečítali súčasné ciele Európskej únie, analýzy a zhodnotenia iniciatívy Small Business Act a takisto nariadenia Európskej komisie. Vďaka preštudovaniu týchto dokumentov sme sa vedeli lepšie zorientovať v problematike, ktorá nás zaujíma. Zároveň sme získali aktuálne informácie o súčasnom dianí a riešení problémov danej problematiky nielen na Slovensku, ale i v celej Európskej únii.

V záverečnej, analytickej, časti našej práce, sme analyzovali postavenie malých a stredných podnikov na ekonomiku našej krajiny z viacerých hľadísk. Potrebný bol zber údajov a ich kvantitatívne zhodnotenie. Najdôležitejší zdroj bola pre nás Slovak Business Agency, ktorej analýzy a zhodnotenia sú podkladom aj pre Európsku úniu. Táto organizácia je u nás kľúčovou a najstaršou špecializovanou inštitúciou, z hľadiska podpory malých a stredných podnikov. Do 28. februára 2014 bola označovaná skratkou NARMSP, čo znamená Národná agentúra pre rozvoj malého a stredného podnikania. Údaje boli získané z ich Správ o stave malého a stredného podnikania v Slovenskej republike od roku 2010 do roku 2014, keďže z tohto roku sú spracované posledné dostupné údaje. Okrem tejto agentúry, sme použili aj výsledky Small Business Act, ktoré nám pomohli pri vyčíslení a zhodnotení podielu MSP na pridanej hodnote.

MSP sme kvantifikovali ohľadom početnosti v rámci všetkých podnikov v Slovenskej republike, zároveň sme si vyčíslili ich vývoj v čase od roku 2012 do roku 2014, pretože rok 2012 bol prvý, kedy SBA skúmala aj početnosť podnikov. Následne sme sa zamerali na ich podiel na zamestnanosti, pridanej hodnote a určili sme si jeho vývoj za obdobie 2010-2014. Nasledovala charakteristika našich najvýznamnejších sektorov a ich následné vyhodnotenie tržieb od roku 2010 do roku 2014 v rozdelení podnikov podľa veľkosti. Nakoniec sme vyčíslili otvorenosť našej ekonomiky a určili si podiel jednotlivých typov podnikov na ich význame pri exporte a importe tovarov a služieb z krajiny a do krajiny. Opäť sme ich porovnali v čase za roky 2010-2014.

V záverečnej časti našej práce, diskusii, sme zhodnotili zistené informácie a zhrnuli výsledky bakalárskej práce. Na záver sme poukázali na možnosti ešte lepšieho rozvoja podnikania a vytvorenia lepších podmienok, aby sa naša ekonomika neustále rozvíjala stále vyšším a rýchlejším tempom.

4 Výsledky práce

Na základe predchádzajúcich častí bakalárskej práce budeme skúmať ako sa kvantitatívne podieľajú MSP na výkonnosti našej ekonomiky. Aby sa podnikateľské prostredie SR mohlo zlepšovať, je potrebné jeho stav a vývoj monitorovať. Zameriame sa na podiel MSP celkovom počte podnikov v našej krajine, na podiel MSP na zamestnanosť, pridanú hodnotu, exportu či importu a určíme si, ktoré odvetvia sú pre tento druh podnikania kľúčové a v akej sile. Najskôr si však priblížime vývoj ekonomiky SR za posledné roky.

Na Slovensku boli malé a stredné podniky a ich vplyv od roku 2008 ovplyvnené metodickými zmenami, keď sa zmenila v roku 2010 štatistická definícia malých a stredných podnikateľov, pretože medzi nich začali patriť už aj samozamestnávateľia.

4.1 Charakteristika vývoja výkonnosti Slovenskej republiky

Hospodárska kríza z roku 2007 neobišla ani Slovenskú republiku, ktorá ku nám prišla v roku 2009. Preto sa v tomto roku zaviedlo množstvo opatrení, ktoré mali oživiť našu národnú ekonomiku po hospodárskej kríze. V roku 2009 sa zmenil sa zákon o dani z pridanej hodnoty. Do roku 2008 bol stanovený obrat pre registráciu zdaniteľných osôb 49 790 ,88 Eur a od roku 2009 sa táto sadzba znížila na 35 000 Eur. Zvýšením prahu registrácie DPH sa vytvorili oveľa priaznivejšie podmienky pre malých a stredných podnikateľov na prekonanie krízy znížením administratívnej náročnosti a súčasne priaznivejšími predpokladmi pre uplatnenie nimi dodávaných tovarov či služieb na trhu. Zároveň sa umožnilo zrušenie registrácie pre tie subjekty, ktoré sa po 1. januári 2009 už zaregistrovali na základe nového obratu. Asi však najväčším dôvodom pre rapidný nárast MSP je zavedenie príspevku na podporu samostatnej zárobkovej činnosti. Tento príspevok má za hlavný cieľ podporiť vykonávanie samostatne zárobkovej činnosti v rôznych oblastiach nenáročných na počiatočné investície a zodpovedajúcich zručnostiam najmä nízko kvalifikovaných skupín uchádzačov o zamestnanie. Jeho účelom bolo namiesto finančných prostriedkov platených štátom na poistné na zdravotné postenie za uchádzačov o zamestnanie na práve ich motiváciu o zamestnanie, aby sa neuspokojili s príjmom z dávky v pomoci hmotnej núdzi. Okrem toho bolo do 31. decembra 2010 tzv. "prechodné obdobie", počas ktorého boli vytvorené priaznivejšie legislatívne podmienky pre vznik sociálnych podnikov a to uvoľnením povinnosti plnenia podmienok pre ich vytváranie. Štát tým sledoval zvýšenie podpory lokálnej a regionálnej zamestnanosti. Zároveň sa zvýšila aj nezdaniteľná časť základu dane na daňovníka. Ďalej bola poskytnutá od 1. apríla 2009 do 31. decembra 2010 výnimka

o poskytnutí investičnej pomoci. Dovtedy platilo, že žiadateľ mohol o túto pomoc požiadať len na jeden investičný zámer. V tomto období však mohli žiadatelia požiadať o poskytnutie tejto pomoci na ďalší investičný zámer skôr ako si vyčerpajú investičnú pomoc prvého podnikateľského zámeru. Taktiež sa skrátila lehota splatnosti na vrátenie nadmerných odpočtov platiteľom dane na 30 dní z pôvodných 60 dní. Všetky tieto protikrizové opatrenia boli zamerané na oživenie nášho trhového hospodárstva.

V roku 2013 sa zvýšila daň z príjmov právnických osôb z pôvodných 19% na 23%. Táto zmena mala veľmi nepríjemný dopad na menšie podniky. No už v treťom štvrtroku roku 2013 prichádzalo oživenie a zlepšenie našej podnikateľskej klímy. Taktiež sa už na začiatku roka 2014 začala vracat' stratená dôvera podnikateľov v sektoroch stavebníctva a priemyslu, ale aj medzi spotrebiteľmi. Medzi rokmi 2010 a 2013 sa na Slovensku zvýšila pridaná hodnota až o 90%. Jeden z hlavných dôvodov je najmä prílev veľkého počtu priamych zahraničných investícií do našej krajiny v odvetví logistiky. Táto situácia pripomína tú, keď sa začal u nás rozvíjať automobilový priemysel pred viac ako desiatimi rokmi a nastal mimoriadny nárast produkcie.

V nasledujúcej podkapitolách sa už budeme sústrediť priamo na podiel MSP na výkonnosť našej ekonomiky.

4.2 Počet podnikov v SR

V tejto kapitole si kvantitatívne priblížime celkový počet podnikov na Slovensku. V nasledujúcej tabuľke č.3 si rozdelíme podniky za rok 2014 podľa veľkosti na mikropodniky, malé, stredné a veľké. V každej z týchto kategórií si ich rozdelíme detailnejšie na podniky, živnostníkov, slobodné podnikania a samostatne hospodáriacich roľníkov (v tabuľke ako SHR), určíme si ich početnosť v absolútnej výške aj v percentách a vyjadríme index jednotlivých typov predchádzajúcim rokom 2013.

Tabuľka 3 Rozdelenie podnikov podľa veľkosti v SR v roku 2014

Typ podniku	Podniky	Živnostníci	Slobodné podnikania	SHR	Spolu		Index 2014/2013
					Σ	%	
Mikro	180 542	335 551	24 411	7 826	548 330	96,9	100,5
Malé	12 499	1 565	71	23	14 158	2,5	95,0
Stredné	2 686	66	1	0	2 753	0,5	100,3
MSP	195 727	337 182	24 483	7 849	565 241	99,9	100,3

Veľké	628	0	0	0	628	0,1	100,3
Spolu	196 355	337 182	24 483	7 849	565 869	100	100,3

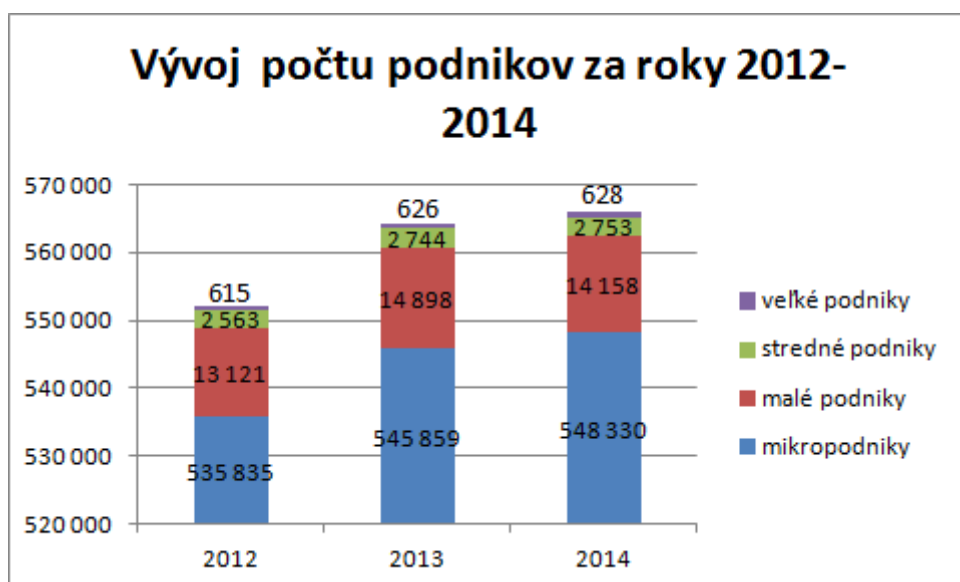
Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov zo Slovak Business Agency (ďalej aj ako SBA)

Z tabuľky môžeme vidieť, že MSP predstavovali v roku 2014 až 99,9 % zo všetkých podnikov a veľké podniky celkovo predstavujú len 0,1%. Najväčšie zastúpenie obsadzujú mikropodniky s 96,9% , ktoré ako sme si už v prvej kapitole uviedli majú 1 až 9 zamestnancov, po nich nasledujú malé podniky s 2,5% a stredné podniky majú podiel 0,5%. Oproti roku 2013 si pohoršili len malé podniky s indexom 95,0 a najlepší index 100,5 majú mikropodniky

Z mikropodnikov najväčší podiel majú živnostníci. Celkovo je v SR veľký počet živnostníkov aj v porovnaní s inými krajinami. Keby sme s tabuľky vypočítali podiel živnostníkov na celkovom počte podnikov prišli by sme k približne 60%. Tento stav je zapríčinený najmä z podmienok na trhu práce a daňovými odvodmi v krajine. Veľká časť živnostníkov je tzv. živnostník z donútenia, ktorý sa pre túto činnosť nerozhodol dobrovoľne, ale nemal na výber, pretože v opačnom prípade by bol nezamestnaný. Príčina je vo vysokých odvodoch na zamestnanca, ktoré si nie každý zamestnávateľ môže dovoliť. Preto si firma radšej zamestná niekoho na živnosť, ktorý si odvody odvádza sám zo svojej celkovej ceny práce.

Na nasledujúcom grafe č.1 si ukážeme vývoj počtu podnikov. Agentúra SBA začala tento údaj hodnotiť až od roku 2012, takže vývoj bude za roky 2012 – 2014.

Graf 1 Vývoj počtu podnikov za roky 2012-2014

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov získaných z SBA

Z grafu vidíme, že celkový počet podnikov má za dané obdobie stúpajúcu tendenciu. Každý druh podniku každoročne stúpал, akurát množstvo malých podnikov sa z roku 2013 na rok 2014 znížil o 740 podnikov. V roku 2013 bol nárast veľkých podnikov o 9, ale na rok 2014 sa zvýšil ich počet iba o 2 podniky. Malé podniky sa taktiež na rok 2014 zvýšili menším tempom ako z roku 2012 na rok 2013. Ten istý stav platí aj na mikropodniky, ktoré sa z roku 2012 na rok 2013 zvýšili o viac ako 10 000 podnikov. V roku 2014 však stúpili oproti roku 2014 iba o 2 471 podnikov. V rámci podielu vytvárali MSP už od roku 2012 viac ako 99,9%.

4.3 Podiel MSP na pridanej hodnote

Pridaná hodnota (ďalej ako PH) predstavuje zvýšenie hodnoty tovarov a služieb každým stupňom produkcie. Počíta sa ako rozdiel medzi produkciou a medzispotrebou. Do medzispotreby zarátavame všetky vstupy, ktoré sme do výroby vložili. Zjednodušene môžeme povedať, že PH tvoria mzdy zamestnancov, dosiahnutý zisk, odpisy a dane z produkcie. V národných účtoch je hrubá pridaná hodnota vyjadrená ako HDP. V nasledujúcej tabuľke č.4 si ukážeme ako sa vyvíjala pridaná hodnota SR od roku 2010 do roku 2014.

Tabuľka 4 Podiel podnikov na PH za roky 2010-2014

Typ podniku	2010	2011	2012	2013	2014
Mikropodniky (0-9)	16,1%	10,7%	20,9%	29,8%	27,1%
Malé podniky (10-49)	18,8%	19,2%	15,8%	19,1%	17,7%
Stredné podniky(50-249)	17,1%	22,3%	18,1%	15,8%	16,5%
MSP	52%	52,2%	54,8%	64,6%	61,2%
Veľké podniky (250+)	48%	47,8%	45,2%	35,4%	38,8%
Spolu	100%	100%	100%	100%	100%

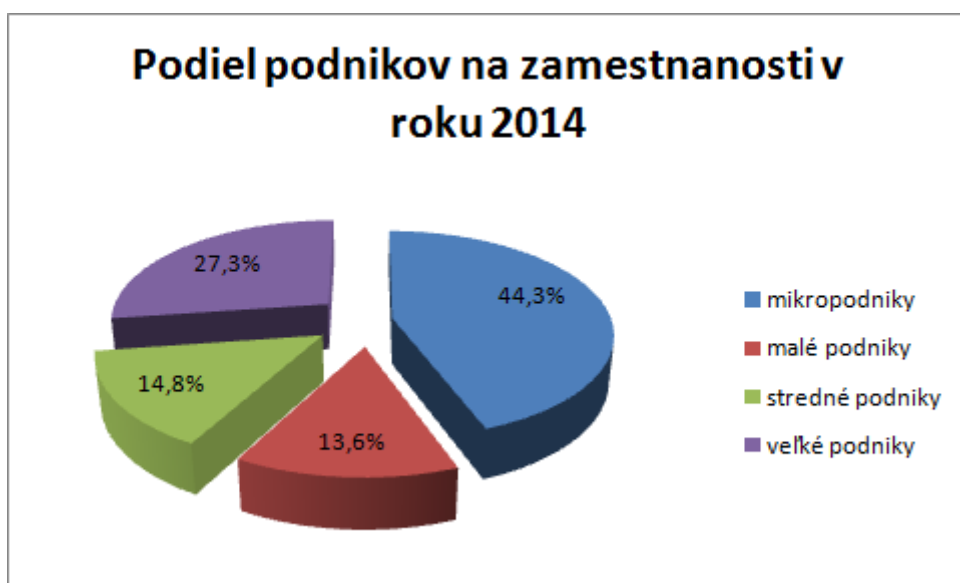
Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov získaných zo Small Business Act

Z tabuľky vidíme, že MSP sa na pridanej hodnote podieľajú viac ako 50% za celé sledované obdobie. V roku 2014 vytvárali spolu MSP 61,2%. Mikropodniky sa na PH v roku 2014 podieľajú najviac a to podielom 27,1%, po nich nasledujú malé podniky, ktoré dosiahli 17,7%. Najmenší podiel mali stredné podniky s podielom 16,5%. Veľké podniky v roku 2014 dosiahli na PH 38,8%.

4.4 Podiel MSP na zamestnanosti

Podľa Štatistického úradu Slovenskej republiky (označovaný ako ŠÚ SR) vzrástol v roku 2014 počet zamestnaných osôb v našom národnom hospodárstve o 1,3% a teda v absolútnom vyjadrení bolo na Slovensku zamestnaných 2 204,6 tisíc ľudí. V nasledujúcom grafe č. 2 si ukážeme ako sa percentuálne podieľajú podniky vzhľadom na ich veľkosť na celkovej zamestnanosti v podnikovej ekonomike našej krajiny. Rozdelíme si podniky podľa veľkosti na mikropodniky, malé, stredné a veľké podniky.

Graf 2 Podiel podnikov na zamestnanosti v roku 2014

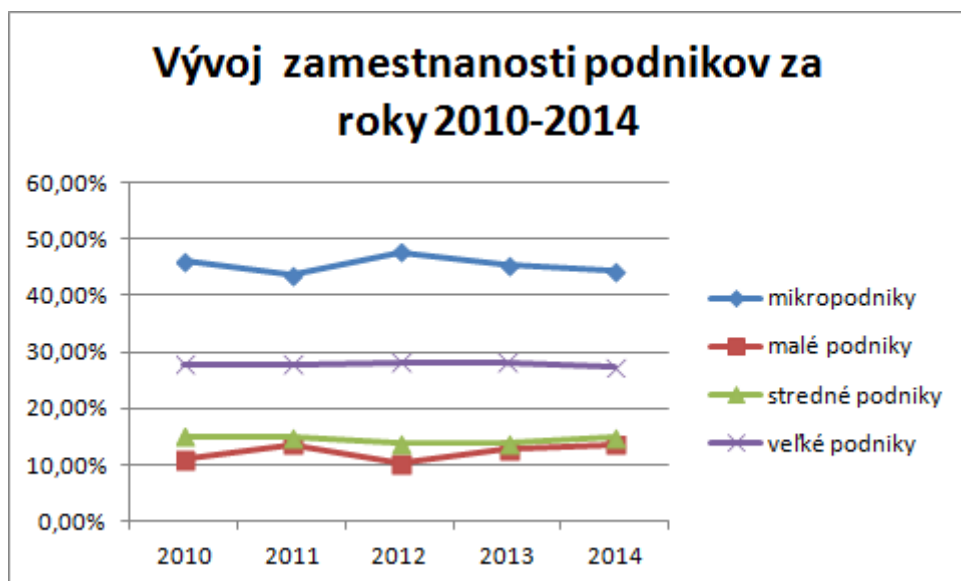

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov získaných z SBA

Z grafu vidíme, že najväčšie zastúpenie na zamestnanosti mikropodniky s podielom 44,3%. Do tejto kategórie patria aj živnostníci a keďže sme si v predchádzajúcej kapitole vysvetlili, prečo majú u nás široké zastúpenie, toto prvenstvo je úplne akceptovateľné. Na druhej priečke sa podieľajú veľké podniky s 27,3%, po nich nasledujú stredné podniky so 14,8%, ďalej sú to malé podniky s 13,6%. MSP na zamestnanosti spolu podieľajú až 72,7%.

Na nasledujúcom grafe č. 3 si ukážeme vývoj zamestnanosti podľa druhov podnikov za roky 2010 – 2014.

Graf 3 Vývoj zamestnanosti podnikov 2010-2014

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov získaných z SBA

Z grafu vidíme, že mikropodniky majú striedajú tendenciu. V roku 2010 sa podieľali 46,2%, na rok 2011 klesli na 43,6%. V roku 2012 stúpili na najvyššiu hodnotu 47,7%, ale v roku 2013 opäť klesli na 45,3% a v roku 2014 na 44,3%. Malé podniky dosahovali v roku 2010 podiel 11%, v roku 2011 stúpili na 13,6%. V roku 2012 dosahovali najnižšiu hodnotu na sledované obdobie a to 10,2%. V roku 2013 klesli na 12,7%, ale v roku 2014 opäť stúpili na 13,6%. Stredné podniky mali do roku 2013 klesajúcu tendenciu. V roku 2010 dosahovali 15,1% a na rok 2011 klesli len o 0,1% na rovných 15%. V roku 2013 opäť klesli o 1% na hodnotu 14% a v roku 2014 nastal nárast o 1% na podiel 14%. Veľké podniky dosahovali v roku 2010 aj v roku 2011 rovnaký podiel 27,8%. V roku 2012 zrástli na hodnotu 28,2% a tú si udržali aj v roku 2013. V roku 2014 mali najväčší prepád a klesli na 27,3%.

4.5 Postavenie MSP vo vybraných odvetviach SR

Podľa ŠÚ SR vytvorila Slovenská republika hrubý domáci produkt v roku 2015 v bežných cenách v objeme 78 070,81 milióna Eur. V medzioročnom porovnaní sa naše HDP zvýšilo o 3,79%.

V roku 2014 sa na celkovom HDP sa priemysel podieľal 22,5%, veľkoobchod, maloobchod, doprava a skladovanie, oprava motorových vozidiel a motocyklov, stravovacie

a ubytovacie služby vyprodukovali spolu 20,4%. Ďalej naša verejná správa, obrana, vzdelávanie, sociálna pomoc a zdravotníctvo vytvorili 13,2%, stavebníctvo 7,5%, vedecké, technické a odborné činnosti či administratívne služby vyprodukovali 6,7% a činnosti v oblasti nehnuteľností 6,5%. Ostatné odvetvia vytvorili menej ako 4,2%. V nasledujúcich podkapitolách si uvedieme postavenie MSP vo vybraných najdôležitejších odvetviach v Slovenskej republike. Ide o priemysel, stavebníctvo, obchod a dopravu. Uvedieme si ich vývoj od roku 2011 do roku 2014, ich podiel v roku 2014 a určíme si ich percentuálny podiel v roku 2014.

4.5.1 *Priemysel*

Ako sme si už uviedli, priemysel vyprodukoval celkovom domácom produkte v roku 2014 až 22,5%. Na nasledujúcej tabuľke č. 5 si podrobnejšie ukážeme jeho vývoj podľa veľkostných skupín podnikov na Slovensku.

Tabuľka 5 Vývoj tržieb za vlastné výkony a tovary v priemysle v miliónoch Eur

Typ podniku/právna forma	2010	2011	2012	2013	2014	Podiel v r. 2014 v %
Živnostníci	3 787,8	4 242,9	4 289,7	4 414,0	5 128,6	6,2%
Malé podniky (0-49)	5 345,7	6 410,7	7 695,4	8 068,0	8 496,8	10,3%
Stredné podniky(50-249)	12 207,2	13 939,2	14,181,2	14 496,6	14 097,7	17,1%
MSP	21 340,7	24 592,8	26 166,3	26 978,6	27 723,2	66,3%
Veľké podniky (250+)	46 143,4	51 990,8	56 084,7	55 268,8	54 513,1	33,7%
Spolu	67 484,1	76 583,6	82 251	82 247,5	82 236,2	100%

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov získaných z SBA

Z tabuľky vidíme, že celkovo sa MSP v roku 2014 na tržbách v priemysle podieľajú 66,3% a veľké podniky tvoria zvyšných 33,7%. Z MSP majú najväčší podiel stredné podniky s podielom 17,1% a v absolútnej hodnote 14 097,7 miliónov (ďalej ako mil.) Eur, potom sú to malé podniky s podielom 10,3% a v absolútnej hodnote 8 496,8 mil. Eur a najmenší podiel vyprodukovali v roku 2014 živnostníci s podielom 6,2%, v absolútnom vyjadrení 5 128,6%.

4.5.2 *Stavebníctvo*

Stavebníctvo sa podieľalo 7,5% na produkcii celkového HDP v roku 2014. V nasledujúcej tabuľke č. 6 si opäť priblížime vývoj tržieb od roku 2011 a jeho podiel v roku 2014. V tabuľke nie sú zarátané stavebné závody nestavebných podnikov. V absolútnej hodnote v roku 2014 vyprodukovalo stavebníctvo približne 4 461 300 Eur.

Tabuľka 6 Vývoj tržieb za vlastné výkony a tovary v stavebníctve v miliónoch Eur

Typ podniku/právna forma	2010	2011	2012	2013	2014	Podiel v r. 2014 v %
Živnostníci	1 869,5	1 875,4	1 766,9	1 668,9	1 587,2	35,6%
Malé podniky (0-49)	1 358,2	1 565,6	1 263,5	1 308,1	1 311,6	29,4%
Stredné podniky(50-249)	1 014,3	923,6	827,2	696,7	760,7	17,1%
MSP	4 242,0	4 364,6	3 857,6	3 673,7	3 659,5	82%
Veľké podniky (250+)	1 255,1	1 098,5	956,8	922,8	801,7	18%
Spolu	5 497,1	5 463,1	4 814,4	4 596,5	4 461,3	100%

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov získaných z SBA

Z tabuľky vidíme, že v roku 2014 sa MSP spolu podieľali na výkone v stavebníctve až 82% a veľké podniky vyprodukovali len 18%. Z MSP majú najväčší podiel na produkcii živnostníci s podielom 35,6%, po nich nasledujú malé podniky s podielom 29,4%, a posledné miesto obsadili stredné podniky, ktoré vyprodukovali 17,1%. Môžeme vidieť, živnostníci oproti predchádzajúcemu klesli o 4,9%. Veľké podniky svoju produkciu od roku 2011 stále znižujú a v roku 2014 klesli oproti roku 2013 až o 13,1%. Naopak malé podniky zvýšili tržby o 0,26% a stredné podniky o 9,2%.

4.5.3 Obchod

Veľkoobchod, maloobchod, ubytovacie a stravovacie služby a taktiež oprava motorových vozidiel a motocyklov patria do tejto skupiny. Spolu sa podieľali v roku 2014 na našom HDP 20,4% aj spolu s dopravou a skladovaním, ktoré si však individuálne rozoberieme v nasledujúcej podkapitole. Tak ako priemysel a stavebníctvo si ukážeme v tabuľke č. 7 jeho vývoj tržieb v miliónoch Eur a podiel v roku 2014.

Tabuľka 7 Vývoj tržieb za vlastné výkony a tovary v obchode v miliónoch Eur

Typ podniku/právna forma	2010	2011	2012	2013	2014	Podiel v r. 2014 v %
Živnostníci	6 020,5	5 900,7	5 731,5	5 198,7	4 968,9	11,0%
Malé podniky (0-49)	16 918,6	16 512,4	18 309,5	19 727,8	21 044,2	46,7%
Stredné podniky(50-249)	7 96,9	8 666,9	8 397,8	8 266,5	8 988,5	19,9%
MSP	30 900,0	31 080,0	32 438,8	33 193,0	35 001,6	77,6%
Veľké podniky (250+)	9 694,4	9 563,5	9 414,9	9 569,6	10 091,4	22,4%
Spolu	40 594,4	40 643,5	41 853,7	42 762,6	45 093,0	100%

Zdroj: Vlastné spracovanie na základe údajov získaných z SBA

V absolútnom vyjadrení vytvorili spolu malé a stredné podniky tržby cez 35 miliónov Eur. V percentuálnom vyjadrení predstavovali podiel 77,6%, zatiaľ čo veľké podniky vyprodukovali spolu 22,4%. Najväčší podiel celkovo vytvorili v roku 2014 malé podniky s podielom 46,7% a absolútnom vyjadrení cez 21 miliónov Eur. Po nich nasledujú stredné podniky (celkovo sú až za veľkými podnikmi) s podielom 19,9% a posledné miesto obsadili s 11% živnostníci.

Medziročnom porovnaní si pohoršili len živnostníci, ktorým klesli tržby z roku 2013 na rok 2014 o 4,4%. Stredné podniky si polepšili najlepšie a to o 8,7%, po nich nasledujú podniky malé, ktoré vzrástli o 6,7% a veľké podniky si polepšili o 5,5%.

4.5.4 Doprava

Do tejto kategórie patrí doprava, skladovanie, ostatná osobná pozemná doprava, nákladná cestná doprava, sťahovacie služby, poštové služby a služby kuriérov. V roku 2014 vyprodukovali takmer 8 miliónov Eur. V nasledujúcej tabuľke č.8 uvidíme vývoj tržieb v tomto sektore za ostatnú osobnú pozemnú dopravu, nákladnú cestnú dopravu a sťahovacie služby.

Tabuľka 8 Vývoj tržieb za vlastné výkony a tovary v doprave v miliónoch Eur

Typ podniku/právna forma	2010	2011	2012	2013	2014	Podiel v r. 2014 v %
Živnostníci	235,4	426,8	442,9	653,3	473,7	16,4%
Malé podniky (0-49)	516,0	544,0	660,2	857,1	1 113,1	38,5%
Stredné podniky(50-249)	556,2	652,0	597,7	725,0	766,9	26,5%
MSP	1 307,8	1622,8	1 700,8	2 235,4	2 353,7	81,4%
Veľké podniky (250+)	402,8	473,5	539,3	527,2	539,0	18,6%
Spolu	1 710,4	2 096,3	2 240,1	2 762,6	2 892,7	100%

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov získaných z SBA

Veľké podniky tvorili v roku 2014 v oblasti dopravy 18,6% a teda MSP vyprodukovali spolu až 81,4%. Najväčší podiel tvoria malé podniky v podielom 38,5%, stredné podniky 26,5% a živnostníci 16,4%.

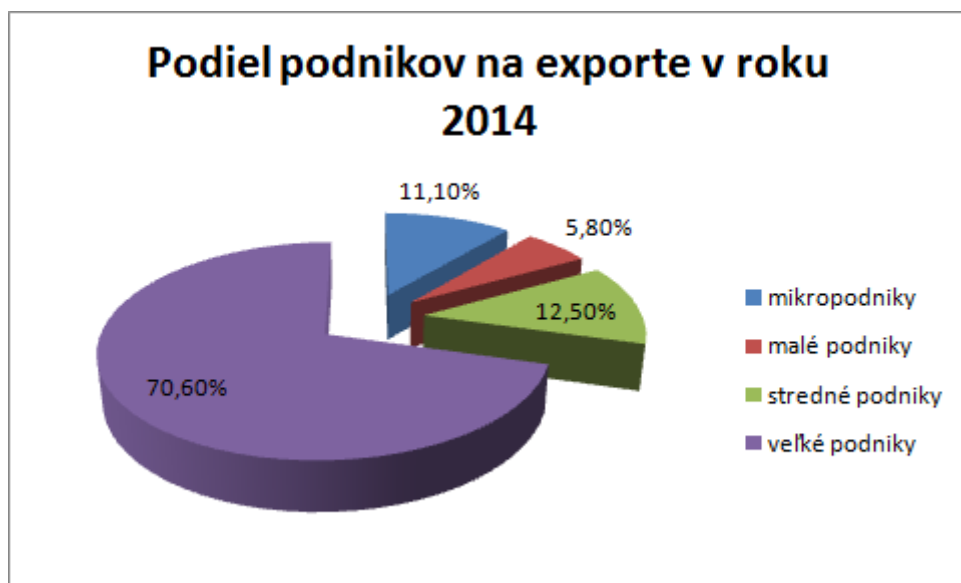
Medziročne sa v roku 2014 tržby MSP zvýšili o 5,3%. Pričom tržby živnostníkov klesli až o 27,5%, malé podniky si polepšili o 29,9% a stredné podniky vzrástli o 5,8%. Veľké podniky zvýšili svoje tržby o 2,2%.

4.6 Podiel MSP na exporte a importe

Vývoz a dovoz tovarov či služieb zo zahraničia ukazuje otvorenosť ekonomiky štátu. Slovensko je štandardne označovaná ako „malá, vysoko otvorená ekonomika“, čo dosvedčuje aj fakt, že už v roku 2013 sme boli na treťom mieste zo všetkých štátov Európskej únie v otvorenosti. Predbehlo nás len Luxembursko a Írsko.

V nasledujúcom grafe č. 4 sú rozdelené podniky opäť na mikropodniky, malé, stredné a veľké, určujúce ich podiel na vývoze z krajiny a dovoze do krajiny.

Graf 4 Podiel podnikov na exporte v roku 2014

Zdroj: Slovak Business Agency, vlastné spracovanie

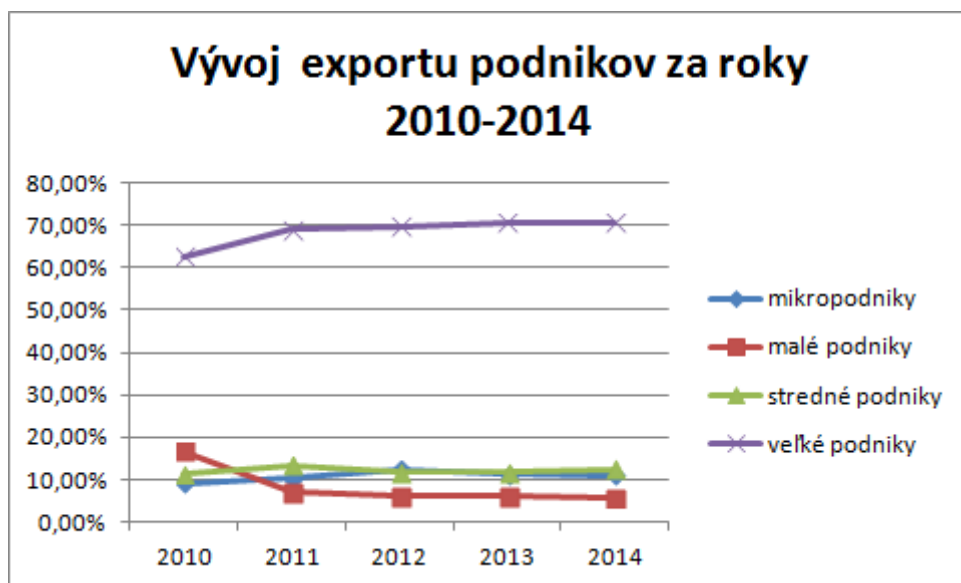
Na grafe môžeme vidieť, že MSP sa na vývoze produkcie z našej krajiny podieľajú spolu 29,4%, a teda veľké podniky majú podiel 70,6%. Z MSP majú malé podniky najmenší podiel a to 5,8%, po nich nasledujú mikropodniky s podielom 11,1% a najväčší podiel tvoria stredné podniky, ktoré dosiahli podiel na vývoze 12,5%. Z celkového počtu malých a stredných podnikov (565 241), sa na exporte tovarov podieľalo spolu len 5,2%. Podľa štúdie SBA, najviac malé a stredné podniky vyvážajú do krajín Európskej únie (ďalej aj ako EÚ) a to s podielom 89,1%, pričom vývoz do EÚ – 15 tvoril až 43,6%. V porovnaní s ostatnými krajinami Európskej únie sa vývoz našich MSP v roku 2012 nachádza na predposlednom mieste. Posledné miesto, a teda sme predbehli, len Nemecko.

Je celkom pochopiteľné, že na exporte sa najviac podieľajú veľké podniky, pretože MSP sa väčšinou sústredia na produkciu vo svojom regióne a zároveň sú náklady na vývoz aj

s podporou štátu stále vysoké. Nie každý podnik si môže dovoliť zamestnávať zamestnancov, ktorí budú sledovať, analyzovať a hodnotiť trhové prostredie v zahraničí a zabezpečovať odberateľov a dodávky tovarov.

Na nasledujúcom grafe č.5 si priblížime vývoj podielu podnikov na exporte za sledované obdobie 2010-2014.

Graf 5 Vývoj podielu podnikov na exporte za roky 2010-2014

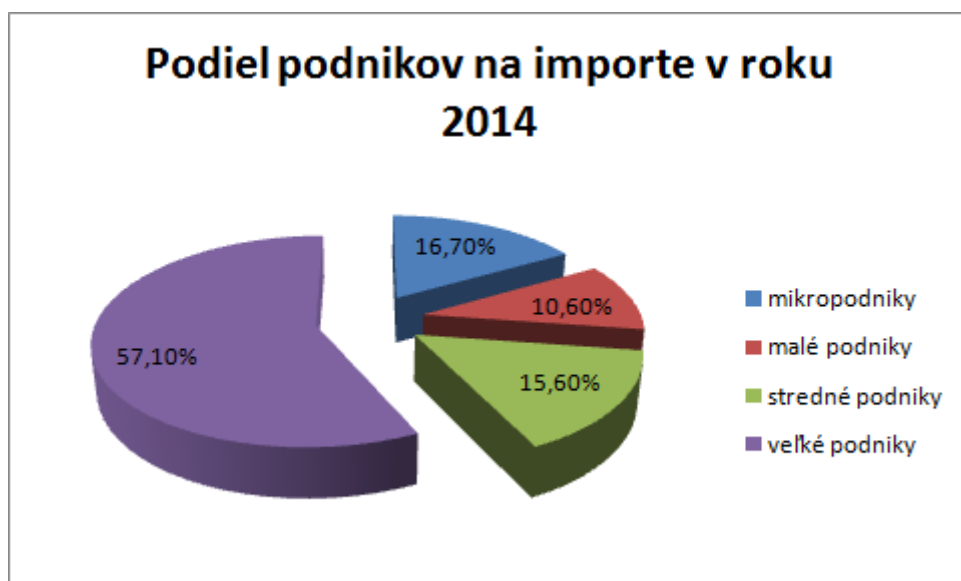

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov získaných z SBA

Z grafu vidíme, že jednoznačné prvenstvo si na exporte držia veľké podniky. Vývoj veľkých podnikov má na exporte stúpajúcu tendenciu. V roku 2010 dosahovali 62,6%, v roku 2011 mali najväčší nárast na 69%. 69,6% dosahovali v roku 2012 a v roku 2013 stúpili o 1% na podiel 70,6% a rovnaký podiel dosiahli aj v roku 2014. Stredné podniky majú na exporte striedavú tendenciu. V roku 2010 dosiahli 11,4%, na rok 2011 stúpili na hodnotu 13,4%. V roku 2012 však nastal útlm a klesli na 11,8% a túto hodnotu si udržali aj v roku 2013. V roku 2014 nastal mierny nárast o 0,7% a teda na hodnotu 12,5%. Malé podniky majú na exporte výrazne klesajúcu tendenciu. V roku 2010 dosiahli 16,8%, následne v roku 2011 mali najväčší pokles na 7%. V roku 2012 klesli opäť na 6,1%, neskôr v roku 2013 stúpili o 0,2% na hodnotu 6,3%. V roku 2014 opäť poklesli na najnižšiu hodnotu 5,8%. Mikropodniky na exporte od roku 2010 do roku 2012 rástli a po roku 2012 začali klesať. V roku 2010 dosahovali 9,2% a v roku 2011 stúpili na 10,6%. Najväčší podiel dosahovali za nami sledované obdobie v roku 2012 s hodnotou 12,5%. V roku 2013 klesli na 11,3% a v roku 2014 opäť klesli o 0,2% na 11,1%.

Na ďalšom grafe č.6 si ukážeme podiel podnikov na dovoze tovarov, výrobkov, či surovín do našej krajiny.

Graf 6 Podiel podnikov na importe v roku 2014

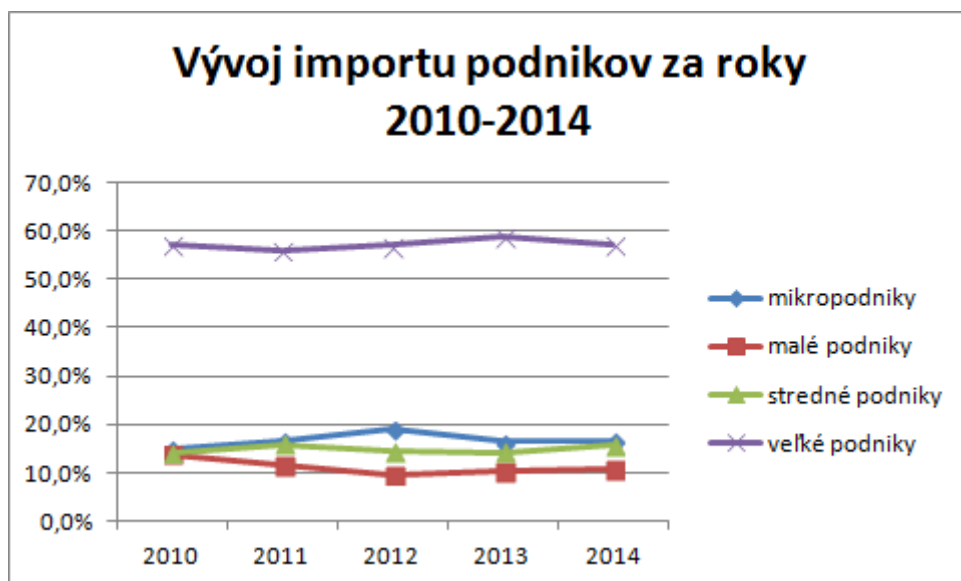

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov získaných z SBA

Opäť zaujali najväčší podiel veľké podniky s hodnotou 57,1% a MSP tvoria spolu 42,9%. Najmenej sa na dovoze tovarov podieľajú malé podniky s 10,6%, po nich nasledujú stredné podniky s 15,6% a najväčší podiel na importe tovarov z MSP zastávajú mikropodniky s podielom 16,7%. Z celkového dovozu majú opäť najväčšie zastúpenie krajiny EÚ -28 a to s podielom 76,4%, pričom krajiny EÚ tvoria až 39,6%.

Na nasledujúcom grafe č.7 si ukážeme vývoj importu MSP za roky 2010 až 2014.

Graf 7 Vývoj importu MSP za roky 2010-2014

Zdroj: vlastné spracovanie na základe údajov získaných z SBA

Mikropodniky sa v roku 2010 podieľali na importe 14,9%, v roku 2011 sa ich podiel zvýšil na 16,6%. Aj v roku 2012 ich podiel stúpol o ďalšie 2,3% a to 18,9%. V roku 2013 ich podiel klesol na 16,4%, ale v roku 2014 sa opäť podiel mikropodnikov na importe zvýšil na 16,7%. Malé podniky v roku 2010 dosahovali 13,9%, v roku 2011 ich podiel klesol na 11,6%. V roku 2012 dosahovali v sledovanom období najnižšiu hodnotu, a to 9,6%. PO roku 2012 ich podiel začal stúpať a v roku 2013 dosiahli 10,4% a na rok 2014 zrástli o 0,2% a teda dosiahli podiel 10,6%. Aj stredné podniky majú na importe striedavú tendenciu. V roku 2010 dosahovali 14%, na rok 2011 zrástli na 15,8%. V roku 2012 klesli na 14,4% a v roku 2013 sa ich podiel znížil len o 0,1% a teda na 14,3%. Na rok 2014 opäť stúpili na hodnotu 15,6%. Veľké podniky dosahovali na importe najväčší podiel zo všetkých podnikov za celé sledované obdobie. V roku 2010 dosahovali 57,2% a v roku 2016 klesli na 56%. Od roku 2011 mali až do roku 2013 rastúcu tendenciu. V roku 2012 narástol ich podiel o 1% na 57% a v ďalšom roku sa opäť zvýšil o 1,8% na hodnotu 58,8%. V roku 2014 však klesli na 57,1%.

5 Diskusia

Výsledky našej práce jasne dokazujú, že malé a stredné podniky sú pre ekonomiku SR a pre celkový produkt nesmierne dôležité. V celkovom počte podnikov v našej krajine obsadzujú viac ako 99,9%, vytvárajú viac ako 70% všetkých pracovných miest a viac ako 60% na pridanej hodnote. Tieto čísla nám ukazujú, ako sa krajina musí stále snažiť zlepšovať ich podnikateľské prostredie. V prvej kapitole sme písali, že práve tento druh podnikania je hnacou silou celého nášho hospodárstva. Na základe nami dosiahnutých výsledkov sme si vytvorili rovnaký názor.

Okrem toho si môžeme všimnúť, že najväčší podiel na týchto číslach majú mikropodniky. Čo je celkom pochopiteľné a zároveň aj očakávané, keďže je u nás ich koncentrácia vyššia ako v celej Európskej únii. Na zamestnanosti sa mikropodniky podieľajú 44,3%, stredné podniky 14,8% a malé podniky sa na počte pracovných síl podieľajú 13,6%. Zvyšných 27,3% tvoria podniky veľké.

Na exporte tvoria MSP 29,4%, a teda veľké podniky 76%. Ako sme už načrtli v prechádzajúcej kapitole export tovarov a služieb je veľmi nákladný. Pri exporte musí dodávateľ poznať zahraničný trh, vytvoriť si prieskum o odberateľoch a o konkurencii. Zároveň si musí vytvoriť vzťah s trhom, na ktorý chce preniknúť a vybudovať si dôveru vo svoje ponúkané produkty. Okrem toho nemôžeme nespomenúť náklady na dodávky a na možnosť platenia cla, v závislosti od krajiny kam chce podnik expandovať.

Všetky ukazovatele sme si vyčíslili aj v čase a to od roku 2010. Na základe porovnávania sme zhodnotili, že dôležitý význam majú malé a stredné podniky v SR už mnoho rokov.

Záver

V bakalárskej práci sme ukázali ako je sústredenie sa na podporu, pomoc a rozvoj malých a stredných podnikov nesmierne dôležité. Zároveň malé a stredné podniky vytvárajú stabilitu v štáte, podporujú regionálny rozvoj a domácich dodávateľov. Snažia sa vytvárať produkty atraktívne pre svojich odberateľov a sústrediť sa na ich požiadavky a potreby. Súhrn tohto všetkého je zvyšovanie životnej úrovne SR. Súhrn týchto faktorov, vytvára veľmi priaznivý kolobeh fungovania ekonomiky a každý štát by sa mal neustále snažiť ho zabezpečovať a posúvať stále na vyššiu úroveň.

Zároveň sme v teoretickej časti práce priblížili, ako majú malé a stredné podniky množstvo prekážok a bariér na trhu pri vstupe na trh a riadení svojej činnosti. Na základe toho, sme si vytvorili názor, že nielen štát by sa mal snažiť o ich lepšie uplatnenie na trhu, ale aj podniky samotné. Je nevyhnutné, aby podniky pred začatím svojho podnikateľského plánu nekonali spontánne, ale aby najskôr zozbierali informácie a vedomosti potrebné na ich riadenie. Pretože udržať sa z dlhodobého hľadiska na trhu je náročné.

Na stále kvalitnejšie podnikateľské prostredie, by sme odporúčali, aby v našej krajine veľké podniky, prevažne zahraniční investori, odoberali suroviny a materiály od domácich dodávateľov vo väčšom množstve a zároveň by som ešte viac vyzdvihla inštitúcie ako Eximbanka, či Sario, ktoré sa zameriavajú práve na finančnú a poradenskú pomoc malým a stredným podnikom.

Bibliografické odkazy

Knihy / Monografie

BARROW, C. 1996. *Základy drobného podnikání*. Praha: Grada Publishing, 1996. 200 s. ISBN 80-7169-232-8.

JEŽKOVÁ, R. – JEŽEK, J. 2011. *Podnikanie a jeho komunálna podpora*. Bratislava: Eurokodex, 2011. 248 s. ISBN 978-80-89447-47-3.

GREGOVÁ, E. 2007. *Malé a stredné podniky v podmienkach transformujúcich sa ekonomík SR a RF*. Žilina: Žilinská univerzita v Žiline, 2007. 160 s. ISBN 978-80-8070-811-5.

MARKOVÁ, V. 1998. *Faktory ovplyvňujúce rozvoj malých a stredných podnikov*. Banská Bystrica: Ekonomická fakulta Univerzity Mateja Bela, 1998. 122 s. ISBN 80-8055-166-9.

MARKOVÁ, V. 2003. *Malé a stredné podnikanie v Slovenskej republike*. Banská Bystrica: Ekonomická fakulta Univerzity Mateja Bela, 2003. 164 s. ISBN 80-8055-816-7.

MRÁZ, J. 2006. *Podnikanie : Malé a rodinné podnikanie*. Prievidza: Mráz, 2006. 272 s. ISBN 80-969545-0-4.

SOBEKOVÁ-MAJKOVÁ, M. 2011. *Ako financovať malé a stredné podniky*. Bratislava : Iura Edition, 2011. 228 s. SBN 978-80-8078-413-3.

VEBER, J. – SRPOVÁ, J. a kol. 2008. *Podnikání malé a střední firmy*. Praha: Grada Publishing, 2008. 311 s. ISBN 978-80-247-2409-6.

VODÁČEK, L. – VODÁČKOVÁ, O. 2004. *Malé a střední podniky: konkurence a aliance v Evropské unii*. Praha: Managment Press, 2004. 192 s. ISBN 80-7261-099-6.

Internetové zdroje

Analýza stavu malého a stredného podnikania [online]. [cit. 2016-04-27]. Bratislava, Ministerstvo hospodárstva SR, 2013. Dostupné na internete: <http://www.mhsr.sk/ext_dok-analyza-stavu-msp/142099c?ext=orig>.

Business economy : size class analysis [online]. In *Statistics Explained*. 2015. [cit. 2016-05-02]. Dostupné na internete: <http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Business_economy_-_size_class_analysis>. ISSN 2443-8219.

Eurostat : SME statistics for European SME Week 2015 [online]. ERA Portal Austria : The knowledge-Sharing Platform. 2015 [cit. 2016-04-15]. Dostupné na internete: <<https://era.gv.at/object/news/2208>>.

Growing micro and small enterprises in least developed countries : The “missing middle” in LDCs : why micro and small enterprises are not growing [online]. [cit. 2016-04-15]. Dostupné na internete: <<http://unctad.org/en/Docs/poitetebd5.en.pdf>>.

JECK, T. 2014. Malé a stredné podniky na Slovensku a v Európskej únii : bariéry, financovanie a inovačné správanie. In *Working Papers* [online]. 2014, č. 67 [cit. 2016-04-20]. Dostupné na internete: <http://www.ekonom.sav.sk/uploads/journals/268_wp67jeck.pdf>. ISSN 1337-5598.

KADLEČÍK, K. 2004. Analýza výkonnosti ekonomiky Slovenska [online]. In *Hospodárske noviny*. 19.10.2004. [cit. 2016-04-29]. Dostupné na internete: <<http://hnporadna.hnonline.sk/financne-noviny/25118-analyza-vykonnosti-ekonomiky-slovenska>>.

Nová definícia malých a stredných podnikov : Uživateľská príručka a modelové vyhlásenie [online]. Brusel: Úrad pre publikácie EK, 2006. [cit. 2016-04-27]. Dostupné na internete: <http://www.unms.sk/swift_data/source/dokumenty/technicka_normalizacia/msp/def.%20podnikov-sme_user_guide_sk.pdf>. ISBN 92-894-7924-8.

Prehľad základných skutočností o SBA 2014 : Slovensko [online]. Brusel: EK, 2015. [cit. 2016-01-27]. Dostupné na internete: <<http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/8945/attachments/1/translations/sk/renditions/pdf>>.

Príručka odbornej prípravy MSP [online]. Luxemburg: Úrad pre vydávanie publikácií EÚ, 2011. [cit. 2016-04-27]. Dostupné na internete: <ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=4202&langId=sk>. ISBN 978-92-79-20318-3.

Prístup malých a stredných podnikov k finančným zdrojom [online]. Bratislava : SBA, 2012. [cit. 2016-04-30]. Dostupné na internete: <http://www.sbagency.sk/sites/default/files/pristup_msp_k_fin_zdrojom.pdf>.

Reindustrialising Europe : Member States' Competitiveness Report 2014 [online]. Luxembourg: European Commission, 2014. [cit. 2016-04-27]. Dostupné na internete: <http://ec.europa.eu/growth/industry/competitiveness/reports/ms-competitiveness-report/index_en.htm>.

SME Performance Review [online]. Brusel : European Commission, 2016. [cit. 2016-05-05]. Dostupné na internete: <<http://ec.europa.eu/growth/smes/business-friendly-environment/performance-review/>>.

Správa o krajine, Slovensko 2015: pracovný dokument útvarov komisie [online]. Brusel : EK, 2015. [cit. 2016-05-10]. Dostupné na internete: <http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/csr2015/cr2015_slovakia_sk.pdf>.

Správa o stave malého a stredného podnikania v Slovenskej republike v roku 2010 [online]. Bratislava: SBA, 2010. [cit. 2016-04-30]. Dostupné na internete: [cit. 2016-04-30]. <http://www.sbagency.sk/sites/default/files/stav_msp_2010.pdf>.

Správa o stave malého a stredného podnikania v Slovenskej republike v roku 2011 [online]. Bratislava: SBA, 2011. [cit. 2016-04-30]. Dostupné na internete: [cit. 2016-04-30]. <http://www.sbagency.sk/sites/default/files/stav_msp_2011.pdf>.

Správa o stave malého a stredného podnikania v Slovenskej republike v roku 2012 [online]. Bratislava: SBA, 2012. [cit. 2016-04-30]. Dostupné na internete: [cit. 2016-04-30]. http://www.sbagency.sk/sites/default/files/stav_msp_2012_sk.pdf>.

Správa o stave malého a stredného podnikania v Slovenskej republike v roku 2013 [online]. Bratislava: SBA, 2013. [cit. 2016-04-30]. Dostupné na internete: [cit. 2016-04-30]. <http://www.sbagency.sk/sites/default/files/stav_msp_sk_web.pdf>.

Správa o stave malého a stredného podnikania v Slovenskej republike v roku 2014 [online]. Bratislava : SBA, 2015. [cit. 2016-04-30]. Dostupné na internete: <http://www.sbagency.sk/sites/default/files/sprava_o_stave_msp2014.pdf>.

TUČEKOVÁ, Z. – GEIST, R. 2013. *Európske nástroje na podporu podnikania v nečlenských krajinách EÚ* [online]. Bratislava: EuroPolicy, 2013. [cit. 2016-04-28]. Dostupné na internete:<https://www.mzv.sk/documents/10182/101760/Eurupske_nastroje_studia_final.pdf/b81ff10b-6423-4be2-956f-a05c460cfa9e>.

Základné národohospodárske ukazovatele HDP a HNP [online]. 2008. [cit. 2016-01-19]. Dostupné na internete: <<http://www.euroekonom.sk/ekonomika/narodne-hospodarstvo/zakladne-narodohospodarske-ukazovatele-hdp-a-hnp/>>.

ZELENÝ, M. 2013. *ČR je venku z recese! Proč se ale nikdo neptá „proč?“* [online]. [cit. 2016-04-18]. Dostupné na internete: <<http://www.milanzeleny.com/cs-CZ/stranky/1/-/0/38/cr-venku-z-recese/>>.

2010/11 SBA Fact Sheet : Slovakia [online]. Brusel: European Commission, 2011. [cit. 2016-01-29]. Dostupné na internete: <http://www.sbagency.sk/sites/default/files/sba_fact_sheet-slovakia-2010-11_en.pdf>.

2012 SBA Fact Sheet : Slovakia [online]. Brusel: European Commission, 2012. [cit. 2016-01-29]. Dostupné na internete: <http://www.sbagency.sk/sites/default/files/sba_fact_sheet-slovakia-2012_en.pdf>.

2013 SBA Fact Sheet : Slovakia [online]. Brusel: European Commission, 2013. [cit. 2016-01-29]. Dostupné na internete: <http://www.sbagency.sk/sites/default/files/sba_fact-sheet_slovakia-2013_en.pdf>.

2015 SBA Fact Sheet : Slovakia [online]. Brusel: European Commission, 2015. [cit. 2016-01-29]. Dostupné na internete: <<http://ec.europa.eu/DocsRoom/documents/16344/attachments/30/translations/en/renditions/native>>.